

βερὸν θεωρεῖ τὴν ὑπερβολικὴν (λίαν) εὐσπλαγγνίαν ἢ ὅχι διότι τὸ ἐν Ἰππολύτῳ φερόμενον ὀλίγον ἡμῖν βοηθεῖ εἰς τὸ ζητούμενον (στ. 264 κ. ἐφ. ἐκδ. Barthold).

Οὕτω τὸ λίαν ἥσσον ἐπαινῶ
τοῦ μηδὲν ἄγαν.
καὶ συμφήσουσι σοφοί μοι.

Τούτοις δὲ καὶ τοῦτο προσθετέον· εἰς τὸ ἀζήμιον δὲν πρέπει νὰ ἐννοήσωμεν τῇ ἀνθρωπότητι, ἀλλὰ τῷ ἔχοντι λίαν σοφὴν γνώμην.

Στ. 413 κ. ἐφ. Κέλευε δ' αὐτὸν εἰς δόμους ἀφιγμένον
ἐλθεῖν, ξένων τ' εἰς δαῖτα πορσῦναί τινα.

Ὁ Nauck (ἐκδ. στερεοτ. σελ. 82) ἀναφέρων τὴν διόρθωσιν τοῦ Czwalina

κέλευε δ' αὐτὸν δαῖτα πορσῦναί τινα
ἐλθεῖν ξένων τῶν δ' εἰς δόμους ἀφιγμένων.

διορθοῖ ἀντὶ δαῖτα πορσῦναί τινα, δαῖτι πορσῦναί τι, ὅπερ ὁμοῦς δὲν θεραπεύει τὰς τοῦ χωρίου δυσχερείας, ἡ δὲ τοῦ Czwalina διόρθωσις ἔχει πολλὰ τάνώμαλα. Ποῦ θ' ἀναφέρωμεν τὸ τινά, εἰς τὸ δαῖτα; ἀλλὰ τότε πῶς ἐρμηνευτέον; Νομίζομεν ὅτι τοῦ Weil ἡ διόρθωσις εἶνε πάνυ λογικὴ οὐχ ἥττον ὁμοῦς καὶ τοῦ χειρογράφου ἡ γραφὴ δὲν εἶνε ἄτοπος· τοῦλάχιστον καθ' ἡμᾶς τοῦτο ζητεῖται· ποίους δόμους; ἀλλὰ πάντες θὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ὁ γέρων εἶχε καλύβην τινά. Τούτου δ' ὁμολογουμένου ἐρμηνεύομεν. «Παρακάλεσεν δ' αὐτὸν ὅταν ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν οἶκόν του νὰ ἔλθῃ ἐδῶ καὶ νὰ προσφέρῃ τι διὰ τὸ δαῖπνον τῶν ξένων». Ἐστὼ δὲ γνωστὸν ὅτι ὁ Εὐριπίδης πᾶσαν κατοικίαν καλεῖ δόμους.

Γεώργιος Μ. Σακόρραφος.

ΙΣΤΟΡΙΚΟ-ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΟΝΟΜΑΤΟΛΟΓΙΑ

ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ

Ἀνδρότσεινα.

Πρωτεύουσα ὁμώνυμος. Πόλις Ἀρκαδικὴ ἄλλοτε ἀπὸ τῆς συστάσεώς της, καὶ ἐντεῦθεν μέχρις ἐσχάτων. Τὸ ὄνομα εἶνε νέον, ὅσον καὶ ἡ πόλις αὕτῃ πρὸ πέντε περίπου ἑκατονταετηρίδων, κατὰ τὴν παράδοσιν, θεμελιωθεῖσα μεταξύ ὑψηλῶν καὶ ἀποτόμων ὄρεων. Ἐτυ-

μολογούμενον δὲ τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ Ἀνδρέας, Ἀνδρῆκος, ἐνὸς τῶν τριῶν ἐκ Κρήτης πρὸς ἀσφάλειαν ἐλθόντων ἐνταῦθα ἀδελφῶν Μουρμουραίων, ὡς θέλουσιν (ἀληθὲς κρησφύγετον . . .), ἐξ ὧν καὶ νῦν ἔτι ὁ «Μουρμουρομαχαλάς», καὶ τὸ θηλυκὸν τῆς εὐσεβοῦς συζύγου αὐτοῦ προαποθανόντος Ἀνδρίκαινα, ἀπαντᾷ οὕτω καὶ εἰς τινα ἐν τῇ παρ' ἡμῖν Βιβλιοθήκῃ χειρόγραφα. Τὸ δὲ καὶ αὐτὸ μετετράπη εὐκόλως εἰς τσ. ἢ τζ, Ἀνδρίτσ-τζαινα, ἀπὸ τὴν Ῥωμαϊκὴν παραφθοράν, ἢ πιθανώτερον ἀπὸ τὴν Σλαβικὴν, καὶ τὴν τῆς γλώσσης μας παρακμὴν, καθὼς τὸ και=τσε, τὸ ἐκεῖ=έτσι, τὸ ἔκαιγε=έτσεγε, καὶ ἄλλα τοιαῦτα πάμπολλα. Ὁ κάτοικος Ἀνδριτσαινίτης.

Ἀλφειρα καὶ Ἀλιφήρα.

Πρωτεύουσα Ζάχα (Σλαβικὸν τοῦτο ἢ Ἀλβανικόν). Πόλις ἄρκαδικὴ ἄλλοτε, ὑπὸ τοῦ Ἀλιφείρου, υἱοῦ τοῦ Λυκάονος, (ἄλλου παρὰ τοῦ τῆς Φιγαλίας) καὶ τῆς Καλλιστοῦς. Ἄγνωστος ἡ πάλαι τοποθεσία της, καὶ ἂν ἀπεῖχε πολὺ τῆς ἐρειπωμένης Παρρασίας, παρὰ τὸ νῦν Ῥογγοζιό, χωρίον τοῦ αὐτοῦ Δήμου, κειμένης. Ἡ γνώμη, ὅτι τὸ ὄνομα αὐτοῦ πιθανὸν νὰ συγγενεῦῃ ἐτυμολογικῶς μὲ τὸ τοῦ Ἀλφειοῦ, εἰν' ἀκόμη ἀναπόδεικτος, παρ' ἡμῖν τοῦλάχιστον. Ὁ πολίτης Ἀλιφειρεὺς κατὰ Στέφανον Βυζάντιον.

Φιγαλία.

Πρωτεύουσα Ζούρτζα (Σλαβικὸν τοῦτο). Φιγαλία ἀπὸ τὸν Φίγαλον, υἱὸν τοῦ Λυκάονος, βασιλέως τῆς Ἀρκαδίας, καὶ υἱοῦ τοῦ Πελασγοῦ.

Φιγαλέα καὶ Φιγάλεια—Πόλις Τριφυλιακὴ τὸ πάλαι, τρεῖς ὄρας περίπου ἀπέχουσα τῆς παλαιᾶς τοποθεσίας της, παρὰ τὸ νῦν χωρίον Παύλιτσα, ὅπου καὶ ἐρείπια σπουδαίων φρουρίων. Τὸ ὄνομα τοῦ Δήμου τούτου ἐμυρφώθη περὶ τὴν Η' ἢ Θ' πρὸ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδα ἀπὸ τὸ φιάλος=φιάλη, ποτήριον (οἶνοπόται γὰρ ἦσαν οἱ Φιγαλιεῖς σφόδρα . . .) τὸ δὲ παρεντεθὲν γ, μεταξὺ τῶν συλλαβῶν φι καὶ α εἰν' ἀπόρροια τοῦ τότε κοινῶς διγάμματος καλουμένου. Τοῦτο δὲ τὸ ι τοῦ φι εἰς υ κακῶς παραφθάρειν μὲ τὸν χρόνον, ἄχρι καὶ τοῦ νῦν δυστυχῶς παρὰ τοῖς ἀδαέσι διατηρούμενον καὶ διὰ τοῦ Υ' γραφόμενον, ἔχει δύο αἰτίαι : α) τὴν ταχυγραφίαν, καθ' ἣν τὸ τέλος τοῦ ι συνεδυσάζετο μὲ τὴν ἀρχὴν τοῦ γ εἰς ιγ, φυσικῶς πῶς· β) διότι τὸ ὄνομα ἐντεῦθεν ἐταύτιζον οἱ μεταγενέστεροι μὲ τὸ φυγή, φυγάς, φυγαδεύω, καὶ τὰ ἐκ τούτων παράγωγα, τὰ ὅποια οὐδεμίαν ὥδε ἔχουσι θέσιν. Ὁ κάτοικος Φιγαλεὺς καὶ Φιγαλείτης.

Ἀρήνη.

Πρωτεύουσα Ζαχάρω. (Σλαβικὸν ἢ Ἀλβανικὸν τοῦτο). Παλαιόθεν πόλις Τριφυλιακὴ. Ἀμφιβολὸς πως ἡ ὀριστικὴ θέσις της. Ὁ Ὅμηρος μνημονεύει τοῦ ὀνόματος Ἀρήνη, ὑπὸ τὴν ἐπίσης ἀθέβαιον Πύλον τοῦ Νέστορος, τρισσῶς: α) τὴν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ τῆς Ὀλυμπίας, οὕτω ὀνομασθεῖσαν· β) τὴν ἐν Τριφυλίᾳ Ἐράνην (Φιλιατρὰ Ἰσως), ἣν ἐτυμολογοῦσιν Εὐστάθιος καὶ ἄλλοι ἐκ τοῦ Ἐρατεινίου, καὶ κατὰ μετάθεσιν καὶ τροπὴν τῶν γραμμάτων Ἀρήνη καὶ ἄλλην τρίτην, ἄνωθεν τοῦ Κυπαρισσιακοῦ κόλπου. Ἀλλ' ἡ πιθανωτέρα ἐστὶν ἡ νῦν αὕτη, ἥτοι ἡ καθ' ἡμᾶς. Ὁ κάτοικος Ἀρηναῖος, καὶ τὸ τοπικὸν Ἀρηνηθὲν.

Σκιλλοῦς.

Πρωτεύουσα Κρέσταινα (Σλαβικόν). Ἐκλήθη οὕτω Σκιλλοῦς περὶ τὴν Ζ' ἢ Η' ἐκατονταετηρίδα πρὸ Χριστοῦ, διὰ τὸ ἐκεῖθεν πολλὰς σκίλλας ἢ σκιλλοκρόμμυα παράγεσθαι (μπότζικαις) Στεφ. Βυζάντιος σ. 607 ἔκδοσις 1725, Amstelædami. Πόλις Ἠλειακὴ ἄλλοτε καὶ ποτε Τριφυλιακὴ, ὀλίγον κατωτέρω τῆς Κρεσταίνης πιθανῶς παρὰ τὰ νῦν Μακρύστα ἢ κατὰ τινὰς ἐν τῇ θέσει «Παληόπορταις», τοῦ χωρίου Μάζη τοῦ Δήμου αὐτοῦ, ὅπερ ὁμῶς ἀπίθανον. Ὡς πρὸς τὴν ὑπὸ τῶν πολλῶν γραφὴν τοῦ ὀνόματος Σκιλλοῦς διὰ τοῦ ψευδοῦς Υ, ἀντὶ τοῦ ἀληθοῦς ι, συνέβη δυστυχῶς καὶ ἐνταῦθα ὅ,τι καὶ ἐν Φιγαλίᾳ. Τὸ ἀλληλένδετον δηλ. τῶν γραμμάτων τοῦ ι καὶ τοῦ λ ἐν τῇ ταχυγραφίᾳ, παρεμόρφωσε κακῶς τὸ ιλ εἰς υλ, τὸ ὁποῖον ὑπέθαλψεν ἡ ἄγνοια καὶ ὁ χρόνος, καὶ ἡ λέξις Σκυλα=λάφυρα, σκυλλεύω ἀφαιρῶ λαφυραγωγῶ καὶ αἱ ἐκ τούτων ἀπορρέουσαι ξένῃς ὅλως ἐννοίας λέξεις. Ὁ κάτοικος Σκιλλούντιος, Σκιλλούσιος καὶ Σκιλλουντής.

Βῶλαξ.

Πρωτ. Ἀγουλινίτζα (Σλαβικόν) Ἠλειακὴ ἄλλοτε ἡ χώρα αὕτη, παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἀλφειοῦ. Ἀλλὰ τὸ ὄνομα τοῦ Δήμου εἶναι νεώτερον καὶ πιθανῶς μετὰ τὸν Μεσαίωνα, δοθὲν αὐτῷ, καθ' ὃ φαίνεται ἐξ ἀναλογίας τοῦ ἀληθοῦς πάχους τῆς γῆς αὐτῆς, καὶ τοῦ ἄγαν καρποφόρου, καθ' ἣν ἐννοίαν ἀπεντῶμεν τὴν λέξιν ταύτην συνεχῶς παρ' Ὁμήρῳ, βῶλαξ ἐριβῶλαξ κλπ. Ὁ κάτοικος Βωλάκιος ἢ Βωλακίτης.

Ὀλυμπία.

Αὐτὸ δὲ τὸ ὄνομα τέλος τῆς Ὀλυμπίας, ὑπὸ τὴν ξένην σκιάν τοῦ ὁποίου ἐπισκιάζονται πάντες οἱ ἄνωτέρω ἐξ δῆμοι τῆς Ἐπαρχίας,

καὶ 32—33,000 κάτοικοι, ἥτις ὡς προεῖρηται καὶ Ἀρκαδικὴ ὑπῆρξε καὶ Τριφυλιακὴ καὶ Ἠλειακὴ, νῦν δὲ Μεσσηνιακὴ νομαρχιακῶς, ἐδανείσθη κακὸς ἀνάδοχος ἀπὸ τῆς ἐκεῖθεν τοῦ Ἀλφειοῦ ποταμοῦ, τὰ πρὸς τὴν Ἠλείαν, Ὀλύμπια ἀπέναντι τῆς Κρεσταίνης καὶ τῶν Μακρυσίων, ἐν ᾧ εἶχεν ἐντεῦθεν τοῦ ποταμοῦ 4—5 ἄλλα ὀνόματα, ἐπίσης ἀρχαιολογικὰ καὶ ἱστορικὰ, ὅπως περιβάλη με ἐν ἐξ αὐτῶν τὴν ἐπαρχίαν ταύτην· ἦρκει μόνον νὰ διατρέξῃ τὰ 4, σημεῖα τοῦ ὁρίζοντός της καὶ τῆς κάλλιστα διακεκριμένης ἐπιφανείας της ἀπὸ τοῦ Ἀλφειοῦ ποταμοῦ μέχρι τοῦ Νέδα, οἵτινες τὴν διαχωρίζουσιν ἀπὸ τὰς ἐγγύς ἐπαρχίας (Ἠλείαν, Γορτυνίαν, Μεγαλόπολιν, Μεσσηνίαν καὶ Τριφυλίαν) κατὰ τε τὴν ἀνατολικὴν καὶ δυτικὴν πλευράν, καὶ ἀπὸ τοῦ ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν αὐτῆς Λυκαίου ὄρους «ὃ πρῶτον πάντων εἶδεν Ἥλιος» κατὰ τὴν μυθολογίαν, διὰ τὸ ὕψος τοῦ καὶ τὰς ἐκατέρωθεν αὐτοῦ ὄροσειράς πρὸς τὴν Μεγαλόπολιν καὶ τὴν Μεσσηνίαν μέχρι τοῦ Κυπαρισσιακοῦ κόλπου καὶ τοῦ Ἰονίου πελάγους, ὅπου ἐκτείνονται οἱ πόδες της.

Φιλοπονοῦντες χάρτην γεωγραφικὸν εἰς μέγα σχῆμα κεχωρισμένως, τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐπαρχίας ταύτης μόνον. Χάριν τῶν διαφορομένων καὶ ἰδίως τῶν σπουδαζόντων νέων, ἀμφοτέρων τῶν φίλων μετὰ τῆς Ἱστορίας αὐτῆς, τῆς γῆς, τῶν προϊόντων, τῶν ἀποστάσεων, τῶν χωρίων, τοῦ πληθυσμοῦ καὶ πρὸ πάντων τῶν ἀρχαιολογικῶν μνημείων, ἐκ τῶν πηγῶν, καθ' ὅσον ἐνδέχεται τοῦτο ἐλπίζομεν, ὅτι θέλομεν συντελέσῃ πολὺ εἰς τὴν ἱστορικὴν διάγνωσιν τῶν καθ' ἑκάστα τῆς Ἐπαρχίας μας τοῦλάχιστον καὶ νὰ δώσωμεν αὐτῷ νύξιν καὶ εἰς ἄλλους νεωτέρους καὶ φιλοτίμους νὰ ἐξακριβώσωσιν ἕκαστος κατ' ἰδίαν τὴν Ἐπαρχίαν του, ὅσον ἔνεστιν ἀρχαιολογικῶς, ὅπερ εἶνε ἀπαίτησις τῆς ἐπιστήμης σήμερον καὶ τῆς φιλοτιμίας ἑκάστου.

Ἐν Ἀνδριταίνῃ 9 Σεπτεμβρίου 1887.

Ἀν. Χ. Παπαδόπουλος.

διευθυντῆς τῆς ἐν Ἀνδριταίνῃ βιβλιοθήκης.